

Hart voor de Zaak – Hart voor de Zak

Initiatief tot verdergaande kerkelijke samenwerking in de Zak van Zuid-Beveland.

- startnotitie -

1. Inleiding

1a. Situatie

In de Zak van Zuid – Beveland, het zuidelijke deel van Zuid – Beveland, bevinden zich een tiental kleine gemeenten binnen de Protestantse Kerk in Nederland die zich over één of meerdere dorpen uitstrekken. Kenmerk van deze gemeenten is dat ze een gemotiveerde maar veelal steeds kleiner en ouder wordende groep mensen kent die de spreekwoordelijke kar trekt. Het aantal kerkgangers op een gemiddelde zondagmorgen varieert tussen de 15 en 40 personen. Ondanks het feit dat in kerkenraden in een aantal gevallen met enige vrijheid wordt omgegaan met roosters van aftreden zijn er vacatures en wordt soms gewerkt tegen of over de kritische ondergrens van bezetting van de ambten. De gemiddelde leeftijd van zowel kerkgangers als kerkenraadsleden en andere vrijwilligers is veelal 60 jaar of ouder.

Toch is er zeker niet alleen sprake van somberheid en jammerklacht. In alle gemeenten klinkt van zondag tot zondag het Woord en wordt de lofzang gaande gehouden. Het omzien naar elkaar in pastoraat en diaconaat, zowel onderling als meer georganiseerd, krijgt gestalte in het leven van de gemeenten. In weerwil van kerkverlating en verdergaande secularisatie wordt de grote waarde erkend, en soms opnieuw ontdekt, van het kerk-zijn op het dorp. In alle gemeenten zijn ook een aantal gemotiveerde dertigers, veertigers en vijftigers actief en soms ook enkele kinderen en jongeren. Op een aantal momenten in het jaar wordt samen gevierd met andere geloofsgemeenschappen, in het bijzonder met parochies van de Rooms Katholieke kerk die in deze regio in een aantal dorpen sterk vertegenwoordigd is.

1b. Eerdere pogingen

In het verleden zijn eerdere pogingen ondernomen om te komen tot samenwerking of samengaan tussen verschillende gemeenten. In een aantal gevallen zijn daar positieve resultaten uit voortgekomen en groeide het urgentiebesef maar in andere gevallen bleek het een stap te ver of te vroeg. Wellicht dat de keerzijde van een, overigens ook positief te waarderen, grote gehechtheid aan eigen dorp en eigen kerkgebouw hierin een belangrijke rol speelt. Daarbij komt dat in het verleden, al dan niet openlijk uitgesproken, bij samenwerking tussen gemeenten veelal eerder dan nu gedacht werd aan kerksluiting op het ene dorp en ‘samen kerken’ op een andere locatie. *De notitie die nu voor u ligt is in elk geval geschreven vanuit de overtuiging dat het van groot belang is dat er, wanneer het maar enigszins mogelijk is, in ieder dorp een levende geloofsgemeenschap blijvend aanwezig is, met zo mogelijk op zondagmorgen een viering in kerkgebouw of op een andere plek in het dorp.* Tenzij de omstandigheden, naar overtuiging van de lokale gemeenschap zelf, er op enig moment toe nopen andere keuzes te maken. Om het kerk-zijn op het dorp echter blijvend mogelijk te maken zal op een aantal terreinen wel verdergaande samenwerking noodzakelijk zijn. Niet alleen de interne structuur van de Protestantse Kerk (denk aan kerkordelijke bepalingen ten aanzien van beleid en beheer) maar ook de externe uitdagingen van een veranderende samenleving (bijvoorbeeld op het terrein van communicatie en missionair – diaconale roeping) en niet in de laatste plaats de naar verwachting de komende jaren toch nog verdergaande vergrijzing en kleiner worden van de lokale geloofsgemeenschappen geven hier sterk aanleiding toe.

1c. Dit initiatief

Deze notitie, die bedoeld is als een richting gevend maar zeer zeker ook “open” discussiestuk, is geschreven door Arie van der Maas, sinds mei 2014 predikant van de Protestantse gemeente Driewegen – Ellewoutsdijk – Ovezande. De kerkenraad van deze gemeente onderkent de noodzaak van verdergaande samenwerking in de toekomst en heeft haar predikant voor een beperkt deel van zijn tijd vrijgesteld om als verkenner onderzoek te doen naar mogelijke samenwerking. Zowel kerkenraad als predikant onderkennen tevens dat een dergelijk initiatief alleen kans van slagen heeft wanneer het breder gedragen wordt dan door één gemeente en haar predikant. Alleen al om die reden is de verkenning in de periode mei – oktober 2014 gestart met een aantal oriënterende gesprekken met o.a. het BM van de classis Goes, de aan haar verbonden gemeenteadviseur (Joke Steeneveld) en regionaal adviseur classicale vergaderingen (Sophie Bloemert). Een korte eerste gedachtewisseling heeft plaats gevonden met de kerkenraad van Oudelande, met een vertegenwoordiger van de kerkenraad van Nieuwdorp (Griet Aarnoutse) en een vertegenwoordiger van de kerkenraad van Baarland (Barry Kooiker). Verder zijn er gesprekken gevoerd met de predikanten van Hoedekenskerke, Nisse en 's Heer – Abtskerke (Egbert Rietveld) en van 's Heer Arendskerke, Lewedorp en Borssele (Marjo Wisse). Deze beide collega's hebben ook meegedacht over de inhoud van deze startnotitie waardoor zij zich als coauteur aan de strekking van de notitie hebben willen verbinden.

1d. Inhoud van de notitie

In het vervolg van deze notitie wordt eerst een nadere specificatie gegeven van de groep gemeenten waaraan gedacht wordt als het gaat om het in de komende jaren ontwikkelen van een samenwerkingsverband. Vervolgens wordt in grote lijnen een drietal mogelijke aandachtsgebieden of perspectieven geschetst waarlangs samenwerking zich zou kunnen ontwikkelen. Hierbij gaat het niet alleen om concrete praktische samenwerking die het mede mogelijk moet maken dat het gemeente-zijn op de verschillende dorpen ook de komende jaren verder kan. *Vanuit het geloof kunnen we maar moeilijk genoeg nemen met instandhouding van het bestaande, hoe waardevol dat op zichzelf ook is.* Als het tot samenwerking komt zouden we dit graag aangrijpen om te proberen in gezamenlijk overleg ook tot nieuwe, wellicht missionair – diaconale initiatieven te komen. Tenslotte zijn we er van overtuigd dat het leven en verder ontwikkelen van de lokale geloofsgemeenschappen in de komende jaren niet kan zonder ook nog verder over kerkmuren heen te kijken. Een actief werken aan lokale of regionale oecumene, of het nu gaat om andere protestantse denominaties, rooms-katholieke geloofsgenoten of meer evangelisch georiënteerde medechristenen lijkt ons niet alleen opdracht vanuit het evangelie maar ook meer dan wenselijk om het missionaire profiel van de kerk in de komende jaren te versterken.

2. Nadere aanduiding van de groep gemeenten

Het lijkt verstandig om de samenwerking in de komende jaren te zoeken tussen die gemeenten in de regio die min of meer gelijk in omvang zijn. Om die reden blijven in deze fase de relatief grotere gemeenten van 's Gravenpolder en Heinkenszand, die toch ook in dit gebied gesitueerd zijn, vooralsnog buiten beeld. In eerste instantie is de verkenning gericht op een tiental qua omvang vergelijkbare kleine gemeenten. Als deze gemeenten hebben overigens zowel in het verdere als recente verleden al in meerdere samenstellingen ervaring opgedaan met samenwerking als het gaat om het gezamenlijk beroepen van een predikant. Tenslotte is het goed om op te merken dat enkele van de gemeenten momenteel reeds volop bezig zijn om stappen te zetten op weg naar verdergaande samenwerking, ook los van het initiatief waarop deze notitie doelt.

2a. Protestantse gemeenten te 's Heer Arendskerke, Lewedorp en Borssele.

Deze drie gemeenten worden momenteel gediend door één fulltime predikant te weten ds. Marjo Wisse. De samenwerking op het gebied van de predikantsformatie is in de loop van de jaren gegroeid. Eerst vormde zich de combinatie 's Heer Arendkerke en Lewedorp en in een latere fase is daar ook Borssele bij gekomen. In 2013 en 2014 zijn aanzienlijke stappen gezet naar een meer structurele samenwerking in de vorm van een federatie. Deze vorm van samenwerking, waarbij ook het uitgangspunt is dat de gemeenten op de drie dorpen zich continueren, zou wellicht als voorbeeld kunnen dienen voor een samenwerking in breder verband.

2b. Protestantse gemeenten te Hoedekenskerke, Nisse en 's Heer Abtskerke.

De gemeenten van Nisse en 's Heer Abtskerke hebben al langere tijd een vorm van samenwerking als het gaat om het beroepen van een gezamenlijke predikant en het gezamenlijk (wekelijks om en om) houden van de zondagse kerkdienst. Wel hebben zij de jaren door in kerkordelijke zin twee afzonderlijke gemeenten gevormd met twee kerkenraden. Met het beroepen van de huidige fulltime predikant ds. Egbert Rietveld (2012) heeft de samenwerking zich uitgebreid tot de Protestantse gemeente te Hoedekenskerke. Deze drie gemeenten zijn inmiddels ook verder in gesprek over meer structurele samenwerking nu en in de toekomst. Zo is bijvoorbeeld onlangs een gezamenlijk moderamen gevormd en wordt door de kerkenraden een aantal keren per jaar gezamenlijk vergaderd.

2c. Hervormde gemeente Oudelande en Protestantse gemeente Nieuwdorp.

Oudelande en Nieuwdorp hebben in de achterliggende jaren samen gewerkt ten aanzien van het beroepen van de huidige fulltime predikant ds. Arie Houwaart. Vanwege het emeritaat van deze predikant met ingang van 1 maart 2015 vindt momenteel een bezinning plaats op de navolgende periode. De kerkenraad van Oudelande heeft in alle voorlopigheid aangegeven met interesse het initiatief tot bredere samenwerking te willen volgen. Een vertegenwoordiger van de kerkenraad van Nieuwdorp gaf aan dat Nieuwdorp vooralsnog van deelname aan dit initiatief afziet.

2d. Protestantse gemeente te Baarland.

De gemeente van Baarland werkt al een geruim aantal jaren samen in de Protestantse gemeente te 's Gravenpolder / Baarland. Er is één kerkenraad gevormd en beide delen van de gemeente worden bediend door één fulltime predikant, ds. Westerneng. Omdat in de situatie van Baarland sprake is van deze vergaande samenwerking met een wat grotere buurgemeente, die zich inmiddels over een reeks van jaren positief bewezen heeft, is het minder voor de hand liggend dat Baarland op korte termijn gaat deelnemen aan een ander samenwerkingsverband. Standpuntbepaling ter zake is uiteraard aan Baarland zelf, qua omvang van de gemeente en ligging in de regio zou het zeker in het beoogde bredere samenwerkingsverband passen.

2e. Protestantse gemeente Driewegen – Ellewoutsdijk – Ovezande.

Deze gemeente heeft zich in 2002 gevormd door het samengaan van gemeenten van de drie dorpen. Vanaf dat moment is sprake van één kerkenraad en worden de kerkdiensten gehouden in het kerkgebouw te Driewegen. De kerkgebouwen in Ellewoutsdijk en Ovezande zijn niet meer in eigendom van de gemeente. De gemeente wordt momenteel gediend door een parttime predikant (50%), ds. Arie van der Maas.

3. Drievoudig perspectief van samenwerking

Het doel van de beoogde samenwerking is in de eerste plaats om huidige of in de toekomst te verwachten knelpunten op te lossen zodat het mogelijk blijft dat op de verschillende dorpen in de Zak van Zuid Beveland ook in de komende decennia levende christelijke geloofsgemeenschappen actief aanwezig blijven. In paragraaf 3a zal hier verder op worden ingegaan. Zoals echter ook in de inleidende paragraaf aangegeven willen we de samenwerking een verder reikend perspectief geven door parallel aan het ontwikkelen van een passende en effectieve samenwerkingsstructuur ook te werken aan nieuwe initiatieven. Hierbij kan in de eerste plaats gedacht worden aan het versterken of verbinden van dikwijls bescheiden maar waardevolle initiatieven die ook nu reeds in de verschillende gemeenten worden ontdekt en ontwikkeld. Maar wellicht kan de ambitie gaandeweg nog wat verder reiken. Elders in Zeeland en daarbuiten zijn een aantal aansprekende voorbeelden hoe met verfrissende aanpak missionaire en of diaconale initiatieven genomen worden door betrokkenen binnen en soms ook buiten kerkelijke gemeenten. In de rest van Nederland, met name in de Randstedelijke gebieden, zijn in de afgelopen jaren met ondersteuning van Missionair Werk en Kerkgroei van de Protestantse Kerk in Nederland, een aantal zogenaamde pioniers-projecten gegroeid. In deze en de komende jaren is het beleid van de landelijk kerk er mede op gericht om ook in plattelandsgebieden pioniersplekken tot ontwikkeling te laten komen. Wellicht zou de Zak van Zuid Beveland een gebied kunnen zijn waarin door vernieuwende samenwerking een dergelijk initiatief tot ontwikkeling kan komen. In paragraaf 3b zullen een aantal lijnen geschetst worden om dit wat nader aan te duiden. In paragraaf 3c tenslotte zal ingegaan worden op het doel om bij de samenwerking, zeker als het gaat om nieuwe missionair – diaconale initiatieven maar ook bij andere aspecten van het kerkelijke leven, nadrukkelijk ontmoeting en verbinding te zoeken in de regio met mensen en geloofsgemeenschappen van andere kerken en denominaties.

3a. Concrete praktische en structurele samenwerking

Zoals aangegeven is het doel van de beoogde structurele samenwerking om het mogelijk te maken dat (zo lang als mogelijk) op de afzonderlijke dorpen kerkelijk leven aanwezig blijft. Het gaat dus niet om het op korte termijn samenvoegen of opheffen van kerkelijke gemeenten ter plaatse maar juist om het realiseren van oplossingen voor huidige en te voorziene knelpunten waardoor gemeentes in een grote mate van zelfstandigheid verder kunnen de komende jaren. Het bepalen om welke op te lossen knelpunten en mogelijk winstpunten het kan gaan kan het beste worden geïnventariseerd in een overleg tussen vertegenwoordigers van de gemeenten die aan het vervolg van dit verkennende proces willen deelnemen. Hopelijk zal dan ook in een volgende fase, door input van de deelnemende gemeenten, een nadere opsomming gegeven kunnen worden. Om de gedachten al wat te prikkelen valt te denken aan de, volgens sommigen wellicht voor de hand liggende, voorbeelden:

- (dreigend) tekort aan ambtsdragers
- kleiner wordende groep vrijwilligers
- onvoldoende mogelijkheden tot hedendaagse communicatie (b.v. website)
- onvoldoende beschikbare deskundigheid t.a.v. beheerzaken (financiën, gebouwen, ledenadministratie)
- samenwerking t.a.v. predikantsformatie
- te kleine schaal voor vorming en toerusting / kringwerk
- te kleine schaal voor kinderwerk en jeugdwerk
-

Zoals aangegeven is het van belang de knelpunten, mogelijke oplossingen en andere winstpunten van verdergaande samenwerking de komende maanden zo concreet mogelijk in kaart te brengen. Het is goed om bij deze inventarisatie ook aandacht te geven aan mogelijke risico's en nadelen. Verder is het zowel voor het verkenning proces zelf als voor de er uit voortkomende structuur *belangrijk dat één en ander niet leidt tot "nog meer werk, nog meer vergaderen en nog meer praten" voor de kleine groep vrijwilligers die toch al veel inzet pleegt.*

Het ontwikkelen van samenwerking is een proces dat tijd vraagt maar dat anderzijds ook gebaat is bij merkbare voortgang. Ook kan het goed zijn van meet af aan een mogelijk perspectief te bieden van een bepaalde structuur waarbinnen de samenwerking inhoud kan krijgen. Gedacht kan worden aan een federatieve samenwerking van de betrokken gemeenten, naar het voorbeeld van 's Heer Arendskerke – Lewedorp – Borssele (geregeld via Kerkorde PKN Ordinantie 2-11-6en7 en Generale Regeling federatie) of bijvoorbeeld aan een Streekgemeente (Kerkorde PKN Ordinantie 2-17). Afgezien van de uiteindelijke concrete kerkjuridische inbedding zou (uiteraard ter nadere bespreking en bijstelling) gedacht kunnen worden aan de volgende richting wijzende "schoten voor de boeg":

- Eén overkoepelende kerkenraad samengesteld uit twee ambtsdragers per deelnemende gemeente.
- In de deelnemende gemeenten (of huisgemeenten) is een deel-kerkenraad met meerdere ambtsdragers of een werkgroep met de twee ambtsdragers die in de overkoepelende kerkenraad zitten + een aantal andere vrijwilligers.
- De kerkenraad vergadert zo mogelijk niet veel meer dan bijvoorbeeld vier of zes keer per jaar en gaat alleen over de grote lijnen en de formeel kerkrechtelijke zaken. Wat lokaal bepaald en geregeld kan worden gaat lokaal.
- Financiën van de deelnemende gemeenten blijven vooralsnog buiten de samenwerking. Ze kunnen wellicht wel onder verantwoordelijkheid vallen van een centraal College van Kerkrentmeesters maar worden via afzonderlijke fondsen per dorp geormerkt. Tenzij een lokale gemeenschap op enig moment anders wenst te beslissen.
- Per begrotingsjaar en meerjarenbegroting worden afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten voor de activiteiten waarop wordt samen gewerkt. Hierbij kan de nadere invulling van deze activiteiten zo beperkt (b.v. een paar gezamenlijke losse activiteiten per jaar) of zo ruim (b.v. de gezamenlijke aanstelling van predikanten / kerkelijk werkers) ingevuld worden als de samenwerkingspartners in gezamenlijkheid wenselijk achten.
- De predikanten (en in de toekomst wellicht kerkelijk werker) zullen gaandeweg steeds meer in overleg hun werkzaamheden verrichten waarbij ieders specifieke kwaliteiten optimaal benut kunnen worden. Vanwege de herkenbaarheid zullen vooralsnog de bestaande pastorale verbindingen tussen predikant en lokale gemeenschappen worden gehandhaafd.
- In ieder dorp / lokale gemeente worden zoveel als mogelijk op zondagmorgen en op andere momenten kerkdiensten / vieringen gehouden. De ervaring leert dat wanneer dit vervalt op een dorp, dat dan de betrokkenheid van een aanmerkelijk aantal leden onder druk komt te staan.
- Naast het belang om zoveel mogelijk in de afzonderlijke dorpen de erediensten in stand te houden is het tegelijkertijd ook belangrijk om elkaar in het overkoepelende samenwerkingsverband beter te leren kennen, ook in vieren. Om deze reden lijkt het goed om in zekere regelmaat (eens per kwartaal? eens per maand?) gezamenlijke diensten te houden, uiteraard met koffie drinken na de

dienst. Dit geeft goede gelegenheid elkaar te ontmoeten en geeft naast het mooie van de kleinschalige lokale groep ook van tijd tot tijd de ervaring met een grotere groep te vieren en beleven. De jaarlijkse oecumenische dienst op Hemelvaartsdag is voor velen een aansprekend voorbeeld.

-
-

Nogmaals: bovenstaande zaken, zowel de knelpunten, oplossingen en winstpunten als ook de schoten voor de boeg ten aanzien van de structuur en inhoud van de samenwerking, zijn in deze fase vooral bedoeld om het gesprek zo concreet mogelijk op gang te brengen. Wanneer gaandeweg het proces andere mogelijkheden in beeld komen die op draagvlak kunnen rekenen kan de richting uiteraard worden bijgesteld.

3b. Missionair perspectief

De doelstelling om parallel aan het werken aan concreet praktische samenwerking, gericht op het in bepaalde vorm voortbestaan van de geloofsgemeenschappen op de dorpen in de Zak van Zuid Beveland, tevens in te zetten op nieuwe, wellicht missionair – diaconale initiatieven is boven reeds beargumenteerd. Ook hierbij is het van belang hierdoor niet een nog grotere belasting qua tijdsinvestering te veroorzaken voor de bestaande groep vrijwilligers c.q. kerkenraadsleden. Mede om die reden is het wellicht mogelijk om van meet af aan bij de oriëntatie op dit onderdeel naast betrokken gemeenteleden ook andere personen rondom de gemeenten te betrekken die in de afgelopen jaren misschien wat uit de actieve kern van de gemeente zijn verdwenen, in sommige gevallen wellicht hun kerkelijke of spirituele thuis elders hebben gevonden, maar voor een dergelijk initiatief te interesseren en motiveren zouden zijn.

Mede naar aanleiding van reacties op dit onderdeel vanuit de kerkenraden kan in een eerste gezamenlijk overleg een nadere aanpak op dit onderdeel worden bepaald.

Als onderdeel van het proces op dit onderdeel zou het op enig moment inspirerend en zinvol kunnen zijn nader kennis te nemen van een aantal aansprekende voorbeelden van pioniers-plekken en andere missionair-diaconale initiatieven in het land. Wanneer er animo aanwezig is kan overwogen worden om een aantal plekken te bezoeken om nader geïnformeerd te worden over achtergronden en aanpak. Vervolgens zou dan verder gedacht kunnen worden over mogelijkheden die passen bij de karakteristieken en aard van het eigen gebied.

Voor een eerste oriëntatie op hedendaags missionair werk en pioniersplekken kan men eens kijken op www.pkn.nl/missionair/pionieren of op www.izb.nl/projecten. Om ook op dit punt een schot voor de boeg te geven (we geven het graag voor beter...) zien de schrijvers van deze notitie, ook gelet op de vergelijkbare context, wellicht aanknopingspunten in de aanpak van het Nijkleaster in het Friese Jorwert (www.nijkleaster.nl). Met enige verbeelding en geloof zie je een dergelijk initiatief zomaar in de mooie Zak van Zuid Beveland kiemen en tot ontwikkeling komen. Dichter bij huis zijn ook andere aansprekende initiatieven zoals bijvoorbeeld De Herberg in Vlissingen (www.pkn-vlissingen.nl/informatie_werkplannen_de-herberg.htm) of JOTA, een initiatief van een aantal gemeenten in West Zeeuws Vlaanderen om te komen tot een Ontmoetingsplaats in Oostburg voor heel de regio (www.pg-deverbinding.nl/clusternieuws).

3c. Oecumenisch verlangen

Zoeken en verlangen naar vernieuwing van het kerk-zijn, herontdekken van de kern van het evangelie, vernieuwde oriëntatie op wat het betekent om mee te doen in “de beweging van Jezus van Nazareth”, dit alles is niet van vandaag of gisteren en niet gebonden aan onze eigen leefomgeving. Het zijn bewegingen die gelukkig telkens weer in de geschiedenis van de wereldwijde kerk opkomen. Wie goed kijkt ziet tegen soms sombere ontwikkelingen in, volop tekenen van hoop door alle kerken heen. Er is sterkere toenadering tussen kerken, alhoewel bestaande patronen en structuren vaak weerbarstig zijn. Hoe dan ook, naar de overtuiging van de schrijvers van deze notitie is de weg van de gemeente van Jezus Christus er de komende jaren één van over bestaande grenzen, kerk- en andere muren heen durven kijken. Het gaat om verbinding zoeken met ieder die zich op welke wijze dan ook zich aangesproken weet door het Woord van God dat de eeuwen door zich een weg zoekt om mensen goed te laten leven en samenleven. Oecumene, letterlijk ‘heel de wereld’, gaat verder dan alleen ontmoeting en samenwerking tussen kerken. Het gaat ook over kerkgrenzen heen, open staan voor ontmoeting en partnerschap met allen die Gods schepping en schepselen een goed hart toedragen.

Met het oog op de doelstellingen van dit initiatief zien we concreet voor ogen dat we met het nadenken over en werken aan verdergaande samenwerking niet blijven steken in protestantse onderlinge gesprekken alleen. Als het gaat om de ontwikkeling van een breder kerkelijk samenwerkingsverband (onderdeel 3a) kan het gesprek bijvoorbeeld ook gezocht worden met vertegenwoordigers van de Rooms Katholieke parochies met wie we in dit gebied al regelmatig optrekken. In elk geval op activiteitsniveau. Maar wellicht kunnen ook andere geloofsgemeenschappen hierbij betrokken worden. Open staan voor brede samenwerking, zowel kerkelijk als niet kerkelijk, geldt zeker ook voor onderdeel 3b, de mogelijke ontwikkeling van nieuwe missionair – diaconale initiatieven. Zo zou hierbij ook gedacht kunnen worden aan de lokale overheid, maatschappelijk werk, ouderenbonden maar ook bijvoorbeeld aan een organisatie als Stichting Kerkje van Ellesdiek die inmiddels al weer heel wat jaren op het grensgebied van kerk, cultuur en ontmoeting opereert.

Verlangen naar meer ontmoeting en samenwerking over grenzen heen wordt soms als vanzelf vervuld maar zeker niet altijd. Ook hierbij geldt dat het van belang is dat iemand een eerste stap en vaak zelfs meerdere stappen durft te zetten. Wellicht geldt juist op dit punt, evenals bij de andere aspecten van dit initiatief, ook wel het woord van Jezus: “wie zijn leven durft te verliezen, die zal het behouden”.

4. Vervolg

De kerkenraden van de beoogde samenwerkingsgemeenten worden gevraagd in de komende maanden (november 2014 – maart 2015) deze notitie te bespreken en te reageren. Ondergetekende is graag bereid één en ander te komen toelichten en nader in gesprek te gaan. Indien gewenst en zo mogelijk gezamenlijk met de collega predikanten Marjo Wisse en Egbert Rietveld, coauteurs van de notitie.

Alhoewel in de notitie als voorlopige richting wordt voorgesteld in eerste instantie met kleine gemeenten van ongeveer gelijke omvang in gesprek te gaan wordt de notitie wel toegezonden, met verzoek om reactie, aan de kerkenraden van Heinkenszand en 's Gravenpolder. Ook omdat in het kader van onderdeel 3b (het missionaire perspectief) de samenwerking zich wellicht breder zou kunnen ontwikkelen.

Verder zal de notitie worden voorgelegd aan o.a. het BM van de classis, haar adviseurs Joke Steeneveld (gemeenteadviseur) en Sophie Bloemert (RACV), vertegenwoordigers van de Rooms Katholieke parochies en het bestuur van de Stichting Kerkje van Ellesdiek. Zoals aangegeven wordt aan de kerkenraden op dit moment niet meer dan een eerste voorlopige reactie gevraagd. In het vervolg van de verkenning komen momenten waarop verdergaande besluitvorming gevraagd wordt. Met de gemeenten die positief reageren zullen afspraken gemaakt worden over het verdere proces in 2015 en verder. Met behulp van de reacties vanuit de kerkenraden en anderen zal in het voorjaar van 2015 een bijgestelde versie van deze notitie verschijnen. Het streven is om nog voor de zomer van 2015 “aan tafel te gaan” voor een eerste gezamenlijk overleg met vertegenwoordigers van de gemeenten die positief reageren.

Zuid – Beveland, november 2014.

Arie van der Maas, in samenspraak met Egbert Rietveld en Marjo Wisse.